

Is het Convenant Gewasbescherming uiteindelijk niet te ambitieus geweest?

Peter Bontekoe: Gevaar bestaat dat verdwijnen van middelen uiteindelijk leidt tot meer gebruik van gewasbeschermingsmiddelen

Peter Bontekoe

Begin deze eeuw sloot de agrarische sector een convenant over het terugdringen van de milieubelasting door gewasbescherming. De inhoud van dit convenant was zeer ambitieus. De milieubelasting ten gevolge van het gebruik van gewasbescherming zou met 95 procent worden teruggebracht. Uiteindelijk bleek dit te hoog gegrepen. De doelstellingen werden (op een haartje na) niet gehaald. Boom-In-Business discuteert met een aantal bobo's uit de branche. Waar zitten de knelpunten?

Auteur: Hein van Iersel

Het Forum Is het Convenant Gewasbescherming uiteindelijk niet te ambitieus geweest? werd gehouden als afsluiting van de Ziekten & Plagen Dag op 30 augustus 2012 bij Boomkwekerij M. van den Oever in Haaren en werd bijgewoond door:

Harm Horlings

Voorzitter Duurzame Boomkwekers Nederland

Peter Bontekoe

Voorzitter LTO-vakgroep Bomen Vaste Planten van LTO Nederland

Jeanne van Beek

Specialist gewasbescherming ZLTO

Wes Janssen

Technisch adviseur boomteelt Bayer Nederland

Bas van Dijk

Van Nederkassel

Rene Rijken

Waterschap Brabantse Delta

Gastheer Harm Horlings van M. van den Oever trapt af. Volgens hem is er maar één antwoord te geven. De ambitie van 95 procent reductie is te ambitieus geweest. Volgens Horlings is het glas nog steeds halfvol, want een reductie van 87 procent is een prestatie waar de markt trots op mag zijn, maar binnen de huidige mogelijkheden en maatregelen is de grens wel bereikt. Het Convenant Gewasbescherming hield natuurlijk meer in dan de genoemde 95 procent. Belangrijk meetpunt was ook te zorgen dat het aantal overschrijdingen van gehalten in het oppervlaktewater fors zou dalen.

Duidelijk is in ieder geval dat de boomkwekerij de primaire doelstelling – reduceer de milieubelasting met 95 procent ten opzichte van referentiejaar 1998 – niet heeft gehaald. In het jaar 2010 zat de boomkwekerij op 87 procent, terwijl de complete tuinbouw een reductie realiseerde van 85 procent. Op het gebied van overschrijdingen door middelen in het oppervlaktewater zijn de behaalde resultaten duidelijk minder sensationeel. Bijvoorbeeld in het waterschap Brabantse Delta, waar Zundert deel van uitmaakt, worden 50 procent minder overschrijdingen uit de boomkwekerij geregistreerd. Ook in het Boskoopse is een forse reductie gerealiseerd, maar wordt zelfs deze 50 procent niet gehaald.

Bontekoe wil hier als Boskoopse kweker wel een opmerking bij plaatsen. Hij kent verschillende overschrijdingen waarvan het theoretisch onmogelijk is om de schuld bij de boomkwekers

te leggen. Bijvoorbeeld een overschrijding met het verboden middel Undeen, dat uiteindelijk afkomstig bleek te zijn uit de Hollandse IJssel, dus van buiten het gebied en zeker niet veroorzaakt door boomkwekers. Ook Janssen van Bayer kent dergelijke voorbeelden, waarbij Zundertse boomkwekers worden afgerekend op of in ieder geval geconfronteerd met voor boomkwekers verboden middelen, die wel zijn toegestaan in de aardbeienteelt.

Inzet van het forum is discussiëren over de vraag waarom de gemelde doelstellingen niet gehaald zijn en wat de belangrijkste knelpunten zijn. Vakgroepvoorzitter Peter Bontekoe start de discussie met een oproep voor meer middelen: "Het grote probleem is dat we zo weinig middelen hebben met een zo smalle werking dat we steeds meer zullen moeten spuiten voor hetzelfde resultaat. Vroeger was één bespuiting voldoende om een insect voor het hele jaar uit te schakelen. Nu moet je de spuit misschien wel tien keer hanteren om hetzelfde beestje onder controle te houden." Bontekoe geeft luisbestrijding met Undeen als voorbeeld. Met Undeen was je product een seizoen lang luisvrij. Nu heb je misschien wel tien bespuitingen met Admire nodig. Bontekoe: "We hebben meer en vooral ook breder werkende middelen nodig om af te wisselen en daardoor uiteindelijk wel minder te spuiten."

Wes Janssen van Bayer wil hier graag op reage-

ren. Het is volgens hem naïef om te denken dat er opnieuw breder werkende middelen op de markt zullen worden gebracht. De trend bij de grote gewasbeschermingmultinationals is inzetten op smaller werkende, meer selectieve en zachter werkende middelen. De tweede trend is meer biologie. Syngenta heeft recent weer een bedrijf op dit gebied overgenomen. Bayer op zijn beurt heeft in augustus het bedrijf Agraquest overgenomen. Dit is een producent van innovatieve biologische gewasbescherming.

Ook Jeanne van Beek wil iets toevoegen aan de opmerking van Bontekoe: "Het zou kunnen zijn dat tien keer bespuiten minder milieubelasting geeft dan één keer." Van Beek bedoelt daarmee dat het convenant uitgaat van de giftigheid en milieulast voor de omgeving en niet van het aantal liters werkzame stof of aantal bespuitingen.

Knelpunten

Wat zijn volgens de aanwezigen de belangrijkste knelpunten om gebruik en vooral milieubelasting en normoverschrijdingen in het oppervlaktewater verder terug te dringen? Jeanne van Beek, gewasbeschermingsspecialist bij ZLTO en Rene Rijken van waterschap Brabantse Delta vinden elkaar in de constatering dat met name puntlozingen een belangrijk probleem zijn. Met puntlozingen worden vervuilingen bedoeld die ontstaan door bijvoorbeeld het reinigen van veldspuiten of het morsen met middelen. Vooral als dat op

Wes Janssen

Bas van Dijk

Jeanne van Beek

verharding gebeurt, kunnen grote concentraties werkzame stof ineens naar het oppervlaktewater of het riool afstromen. Zowel Rijken als Van Beek propageert installaties die middelen uit spoelwater door biologische activiteit langzaam afbreken. Een voorbeeld hiervan is de Biofilter die door PPO WUR is ontwikkeld. Ook de Helioseca van Syngenta, de Sentinel van Inagro en de Phytobac die door Beutech op de markt wordt gebracht en met name door Bayer wordt gepromoot, zijn daarvan voorbeelden.

Puntlozingen vormen een bekend probleem, waar eigenlijk geen discussie over is. Ook boomkwekersvoorman Peter Bontekoe geeft volmondig toe dat hier nog een wereld te winnen is. En ook Bas van Dijk, GBM-specialist bij Van Nederkassel, kent het probleem van puntlozingen. Zijn mening is dat deze keihard aangepakt moeten worden. Volgens hem gaat het om incidenten, maar deze moeten wel streng aangepakt worden, in het belang van de sector als geheel.

Een tweede belangrijk twistpunt is het probleem van spuitvrije zones. Op het eerste gezicht lijkt dit

eenvoudig, maar ook hier is de praktijk en bureaucratie weerbarstig. Gastheer Harm Horlings van Boomkwekerij M. van den Oever geeft bijvoorbeeld aan dat hij langs bepaalde sloten rekening houdt met een spuitvrije zone van 11 meter. Zowel Rene Rijken van het waterschap Brabantse Delta als Jeanne van Beek van de ZLTO heeft hier nog nooit van gehoord. Dit is overigens niet de enige verwarring die spuitvrije zones op lijken te leveren. Janssen van Bayer – en hij wordt daarin bevestigd door eigenlijk alle aanwezigen – geeft aan dat het regelmatig voorkomt dat de bijsluiters conflicteert met andere regelgeving, zoals het Lozingenbesluit. Een etiket wordt door de fabrikant opgesteld volgens de Wet gewasbeschermingsmiddelen, en de beperkingen op het etiket komen bovenop de standaardbeperkingen in het Lozingenbesluit.

Van Dijk van Van Nederkassel herkent dit. Zeker voor de kleine bedrijven is kennis van gewasbeschermingsmiddelen iets wat erbij gedaan moet worden. Zo'n ondernemer plant zijn werk op het etiket en dan blijkt ineens dat hij aan meer voorwaarden moet voldoen. Volgens Van Dijk is dat zeker niet

altijd onwil, maar meestal gebrek aan kennis over het complexe vakgebied van gewasbescherming en regelgeving.

We hebben meer en vooral ook breder werkende middelen nodig om af te wisselen en daardoor uiteindelijk wel minder te spuiten

Jeanne van Beek heeft hier wel een oplossing voor. Zij stelt een soort matrix voor waarbij je bij een bepaalde combinatie van middel en dop de precieze spuitvrije zone krijgt. Van Beek: "Dit hele dossier is een gemiste kans voor het CTBG. Zij moeten veel meer de verantwoordelijkheid bij de kweker leggen en niet alles tot het laatste cijfer achter de komma opleggen aan de kweker." Van Beek wil ook op ander gebied de kweker meer verantwoordelijk maken. De kweker zou moeten bepalen welk middel hij op welk gewas inzet en

Harm Horlings

René Rijken

niet het etiket of de leverancier. Voorwaarde is uiteraard dat het middel aan alle voorwaarden van veiligheid voor mens en milieu voldoet. Volgens Van Beek zou dat voor boomkwekers geen probleem moeten opleveren. Het probleem van spuitresiduen dat zo actueel is bij groente en fruit, geldt voor bomen niet, hoewel ook hier afnemers steeds vaker aanvullende eisen stellen. Leveranciers van gewasbeschermingsmiddelen zijn over een verdere liberalisering van middelengebruik overigens niet direct enthousiast, ook al lijkt dit commercieel gezien niet helemaal vanzelfsprekend. Wes Janssen legt uit: "Wij kunnen als leverancier aansprakelijk gesteld worden voor schade die ontstaat door het foutief gebruik van middelen." Ook daar heeft Van Beek een eenvoudige oplossing voor: "Leg het risico van phytotoxiciteit bij de kweker." Volgens Janssen van Bayer is dat niet zo makkelijk: "Zelfs als een kweker nadrukkelijk zegt dat hij zelf verantwoordelijk is, kan de leverancier aansprakelijk gesteld worden." Er wordt overigens – aldus Janssen – op het moment door het CTGB en Nefyto wel aan een oplossing voor dit probleem gewerkt. Van Dijk is ook voor het breder inzetten van mid-

delen uit de akkerbouw: "Leg mij maar eens uit waarom middel X, dat wordt gebruikt in groente en fruit die twee weken later geconsumeerd mogen worden, niet toegestaan zou zijn in de boomkwekerij." Een bekend voorbeeld daarvan is Acrobat, dat is toegelaten voor Phytophthora in aardappelen. Gebruik je dit middel echter voor valse meeldauw in rozen, dan ben je in overtreding en krijg je een boete van de AID.

Peter Bontekoe heeft in dit geval een aardige anekdote. Als boomkweker in Boskoop, het gebied met de wereldberoemde supersmalle percelen, vertelt hij over een demo waarbij met een bepaalde verlichting precies getest werd welke spuit het meest nauwkeurig werkte: een veldspuit met een meterslange spuitboom of de verplichte handspuit. Peter Bontekoe: "Het verschil tussen de handspuit en de spuitboom was sensationeel. Zelfs als we echt ons best deden met de handspuit, was het resultaat veel slechter met veel meer drift."

Het waterschap komt naar u toe

Bontekoe vertelt over een demo met verschil-

lende spuiten en de impact op driftvrije zones. Ook Rijken van het waterschap Brabantse Delta geeft aan hoe belangrijk het is dat de kweker 'aanschouwelijk onderwijs' krijgt. Geen moeilijke brochures of teksten, maar praktisch ingestelde bijeenkomsten, waarbij een kweker met eigen ogen kan zien hoe groot de impact kan zijn van het negeren van spuitvrije zones of puntlozingen. Ook op dit gebied is er nog een wereld te winnen.

Zelfregulering of...

Horlings probeert het forum kort samen te vatten: "Ik hoop dat de sector in z'n totaliteit meer zelfregulerend gaat optreden. Dat kan door af te wachten wat de afnemer wil, maar ook door zelf initiatieven te ontwikkelen." De club die Horlings vertegenwoordigt tijdens het forum, de vereniging Duurzame Boomkwekers Nederland, is daarvan een goed voorbeeld. Deze club wil duurzaamheid uitstralen en milieubelasting terugbrengen. Horlings ziet echter wel beren op de weg: "De gewone bedrijfsvoering moet wel mogelijk blijven; ik denk daarbij aan de mogelijkheden van onkruidbestrijding."